

NORDEN NU

3 – juni – 2016

**Norsk interview med den danske forfatter
Jens Andersen om svenske Astrid Lindgren**

Udredning uden nordisk perspektiv

Statsministerens udenrigs- og sikkerhedspolitiske udreder, ambassadør Peter Taksøe-Jensen, havde ikke meget nordisk med i sin udredning.

Dansk udenrigspolitik bør bygge på Danmark, Norden, Europa og Verden – og i den rækkefølge. Færdig basta! Det var desværre ikke klart i udredningen.

Norden er nødt til at være udfarende sammen og agere som en enhed, hvis vi for alvor vil gøre os synlige på den globale scene.

Foreningen NORDEN foreslog inden udredningen kom, at der blev fulgt op på vores anbefalinger om et styrket samarbejde mellem de nordiske ambassader og repræsentationer i udlandet. Når nu rapporten blandt alt for meget andet havde besparelser i udenrigstjenesten som udgangspunkt, kunne der hentes en nordisk rationaliseringsgevinst ved fælles ambassader og repræsentationer og fælles personale i lande, som ikke lå øverst på prioriteringslisten. I omverdenen kan ingen se forskel på os, så det giver god mening at have fælles repræsentation på en lang række områder, når der nu skal spares.

Foreningen NORDEN har ofte slået til lyd for, at der bør ske en højere grad af koordination af udenrigspolitiske synspunkter mellem de nordiske lande, inden vigtige internationale afgørelser træffes. De

nordiske lande har et stort sammenfald af interesser internationalt. Vores udenrigspolitik er i høj grad ens på værdipolitiske områder som demokrati og antikorrruption, menneskerettigheder, social velfærd, ligestilling og tolerance. Mange af disse værdier er gennem et stærkt nordisk samarbejde en væsentlig del af fundamentet i de internationale strukturer, som blev opbygget efter 2. verdenskrig, såsom Europarådet og FN.

Og så har Norden en unik folkelig legitimitet, som intet andet internationalt samarbejde er forundt. Det er desværre helt og holdent forbigået i udredningen

Arktis er en aktuel udenrigspolitisk udfordring. Derfor er det overordentligt vigtigt, at vi spiller vores kort rigtigt. Vi bliver nødt til meget hurtigt at skabe et fælles udgangspunkt i Norden i denne sag. Vi står over for forhandlinger med magter som USA og Canada, Rusland og Kina. Det er naivt at tro, at vi nok klarer os udmærket i disse forhandlinger, uden at vi forbereder en fælles indsats.

Desværre har heller ikke dette nordiske perspektiv fået plads i udredningen, men det bør det få i virkelighedens verden.

Mogens Jensen
Landsformand

Arktis, et område hvor Norden meget hurtigt må skabe fælles udgangspunkt for forhandlinger med stormagterne.
Foto: norden.org

Nordisk når det er nyttigt

Ministeren for nordisk samarbejde er en praktisk og pragmatisk mand. Som udlært elektriker og som gårdmandssøn er Peter Christensen opflasket med, at ting helst skal have praktisk betydning. Det gælder også det nordiske samarbejde, som han helt uventet blev kastet ind i for otte måneder siden.

Peter Christensen er ikke optændt af nordisk ideologi på samme måde som hans ministerkollega Bertel Haarder. Peter Christensen er praktiker, som ser store perspektiver i nordisk samarbejde, når det vel at mærke er nyttigt, som han siger.

Norden Nu har fået tildelt 30 minutters samtale alene med ministeren. De når dog at blive til godt 45 minutter, indtil hans forkontor viser lidt for mange stress-symptomer.

Han havde ellers god tid, PC, som de fleste kalder ham, da han sidste sommer røg ud af Folketinget efter en kometagtig, klassisk karriere i Venstre. Den blev indledt som lokal VU-formand i Sønderjylland, siden landsformand for VU, og i 2001 kom han som blot 26-årig i Folketinget og blev hurtigt sit partis skattepolitiske ordfører.

Hastig vej fra menig til minister

Det var dog først i 2005, at der rigtigt blev lagt mærke til Peter Christensen, da han blev finansordfører, og endnu mere som politisk ordfører fra 2009 til 2011. Endnu et politisk gennembrud fik han som skatteminister i otte måneder indtil oktober 2011, da Socialdemokraterne atter overtog regeringsmagten.

Men nu er han stærkt tilbage.

Da en anden sønderjyde, ungdomskammeraten Carl Holst i september sidste år måtte gå af som forsvarsminister og minister for nordisk samarbejde, tilbød statsministeren PC begge kasketter, selvom han ellers få uger forinden havde meddelt, at han ville forlade politik og ikke kunne forestille sig nogensinde at vende tilbage.

Så nu sidder han lige pludselig og styrer Forsvarsministeriet med udsigt til Christiansborg og Holmens Kirke. Bag kirken kan han ane Udenrigsministeriet, hvor det lille sekretariat for nordisk samarbejde holder til. Her er blot en håndfuld ansatte imod 150 i Forsvarsministeriets departement og 27.000 ansatte i Forsvarsministeriets koncern.

Ministeren har midt i maj meldt 150 danske soldater klar til Estland for at afskrække præsident Putin og Rusland fra at fortsætte den aggressive sikkerhedspolitik, som har ført til annekteringen af halvøen Krim og krigen i det østlige Ukraine.

Forsvar og nordisk har mange sammenfald

Men selvom Forsvaret og aktuelt dets omdiskuterede indkøb af kampfly til svimlende 30 mia. kroner sluger en stor del af ministerens tid, kan hans sagtens se fordelene ved øget nordisk samarbejde. Han mener, at der er større slægtskab mellem forsvar og det nordiske, end man skulle tro:

- Den russiske ageren i Østersøregionen presser de nordiske lande sammen på en god måde, selvom

baggrunden er nok så ubehagelig. Ønsket om et tættere forsvarssamarbejde er større end nogensinde fra alle landene og fra langt de fleste politikere. På trods af Danmarks forsvarsforbehold i EU. Og på trods af at Sverige og Finland ikke, som Danmark, Norge og Island, er medlem af NATO, lyder det fra forsvarsministeren.

Fælles bekymring binder os stærkere sammen

Han har netop været på Frederiksberg Slot for sine nordiske ministerkolleger i det formaliserede nordiske forsvarssamarbejde i Nordefco, Nordic Defence Cooperation:

- Siden Murens fald har vi jo oplevet, at forholdet til Rusland er forværret. Især i Sverige og Finland er bekymringen stor, og den fylder meget mere i den offentlige debat end i Danmark. Det er især russernes aggression i Ukraine og annekteringen af Krim, som har ført de nordiske lande tættere sammen.

Du lyder næsten, som om du kan forestille dig en russisk invasion?

- Nej, slet ikke. Men for fem år siden så vi slet ikke trusler imod de nordiske lande. Vi kom fra en tid med fredsdividende, besparelser på udgifter til militæret som følge af fredeligere forhold. Sådan er det ikke mere. Vi etablerer nu ikke bare sikre kommunikationslinjer mellem de nordiske landes forsvar, men også mellem regeringerne som sådan. Og vi intensiverer samarbejdet i Nordefco.

Hurtigt til Bornholm, hvis det brænder på Hvordan?

- Jeg har netop aftalt med Sverige, at vi får uhindret adgang til hinandens territorier, og den aftale vil vi nu udbrede til de øvrige nordiske lande. Det betyder for eksempel, at vi nu kan etablere et lynhurtigt afvisningsberedskab ved Bornholm, fordi vores fly fra Skrydstrup kan flyve direkte hen over Skåne og ikke som tidligere, hvor vi skulle flyve i en bue ned over Østersøen. Det er da praktisk samarbejde!

Men hvorfor ikke udvide det til et indkøbssamarbejde? Der må da kunne skabes stordriftsfordele ved at stå sammen om store indkøb af materiel?

- Det er lettere sagt end gjort. Lige nu er både Danmark og Norge ved at købe nye artilleri-systemer, men systemerne er vidt forskellige både med hensyn til ammunition og digitale systemer. Hvis det giver mening, så lad os samarbejde, eksempelvis ved produktion af uniformer.

Samdriftsfordele i Mali

Kan du slet ikke få øje på et konkret, større forsvarssamarbejdsprojekt, som rækker ud over fælles øvelser og adgang til hinandens territorialfarvande og luftrum?

- Jo, når det handler om FN-missioner. Senest har vi kunnet forsikre FN om, at vi samlet i Norden kan binde os for en meget længere periode end hvert land ville kunne alene. På nordisk initiativ begyndte Norge i Mali at bidrage med transportfly, senere afløser vi, og Sverige kommer efter os. Når det løser praktiske problemer, skal vi samarbejde, fordi vi i forvejen har så mange ting, vi er fælles om i Norden.

Vi deler jo også et fælles hav i Norden, og i Danmark er havmiljøberedskab forsvarsministerens område. Ser du samarbejde på den front?

- I høj grad. Vi deler jo eksempelvis Østersøområdet, og de nordiske landes havmiljøberedskaber udfører allerede øvelser sammen også for at løse større forureninger. Det er faktisk aftalt i den såkaldte Københavneraftale, at vi skal besidde et hensigtsmæssigt beredskab, og at der ved oprettelsen af et nationalt beredskab skal tages hensyn til eventuel bistand til deltagerlandene.

Danmark har en række miljøskibe, som er forældede. Kan vi købe nye skibe ind sammen med de øvrige lande?

- Næppe. Vi har allerede et arbejde i gang med henblik på at få nye skibe til at løse opgaven, fordi de nuværende er pensionsmodne. Jeg tror, at der vil være alt for store barrierer at nedbryde, hvis vi vil tvinge et sådant samarbejde igennem.

Eksport af nordiske løsninger

Der er mange ambitiøse, nordiske projekter i øvrigt. Et af dem er Nordic Built Cities, som skal fremme bæredygtige bymiljøer i Norden. Bliver det til noget?

- Bestemt. Projektet har to ben. Det ene handler om at udpege 5-6 byområder i hele Norden og lade arkitekter konkurrere om det bedste byplanlægningsprojekt med løsninger, der fremmer levende, smarte og bæredygtige bymiljøer. Det andet ben handler om eksportfremme, fordi markedsanalyser fortæller os, at løsninger inden for nordisk byplanlægning kan sælges internationalt. Vi har en masse viden og praktisk erfaring, som kan eksporteres.

Den tidligere svenske minister, Bo Könberg, skrev en uafhængig rapport om, hvordan det nordiske

samarbejde på sundhedsområdet kan udvikles og styrkes i løbet af de kommende 5-10 år. Får rapporten konsekvenser?

- På sundhedsområdet er der mange fælles problematikker. Og selvom vi generelt er meget sunde i Norden med lang levealder og lav spædbarnsdødelighed, er der oplagte områder, som rapporten pegede på. Der arbejdes faktisk videre med otte af de 14 forslag. Det gælder for eksempel kortlægning af muligheden for at samarbejde inden for lægemiddelområdet, samarbejde om indsatsen mod stigende antibiotikaresistens, etablering af nordisk netværk om sjældne diagnoser, og så har det første nordiske psykiatri-topmøde fundet sted for ikke så længe siden. Jo, Könbergs arbejde bærer frugt.

Når det handler om mad, kan alle være med. Peter Christensen nævner flere andre områder, hvor der samarbejdes livligt. Mange af områderne blev udpeget af den forrige regering, da Danmark havde formandskabet i Nordisk Ministerråd i 2015.

Et af dem er en videreførelse af brandet Nordic Cool, som for tre år siden fik sit internationale genembrud i USA, da 700 nordiske kunstnere satte Washington på den anden ende:

- Vi fulgte jo op med Nordic Food Festival i New York sidste år. Også den blev en enorm succes. Jeg tror, at fortællinger om vores kultur er nemmere at få ud over rampen, når udgangspunktet er noget hverdagsagtigt – og dét er mad jo i den grad. Men også når det gælder design og kunst er gennemslagskraften stor, hvis vi kan få fortællingerne ned på jorden og blive relateret til vores hverdag.

- Den nordiske madkultur med fokus på lokale råvarer er blevet et stærkt og robust brand i store dele af verden. Udgangspunktet er en bevidsthed om, hvad vi har foran os, og hvad vi kan få i vores egne haver. Den tænkning er ikke bare et modefænomen, men kan leve længe, siger Peter Christensen og skynder sig videre til Redningsberedskabet, hvor han skal overrække medaljer til en række frivillige. **eø■**

Peter Christensen, 41, har som folketingsmedlem været medlem af den danske delegation i Nordisk Råd, men ellers er hans nordiske erindring, at hans sønderjyske morforældre begge var medlemmer af Foreningen Norden. Her er han hos Beredskabsstyrelsen i Tinglev. Foto: Beredskabsstyrelsen.

De udvandrede indvandrere

Vi hører ofte om mislykket integration. Nu kommer det helt omvendte, når indvandrere i Norden fortæller, hvordan de efter årtier med succes vender tilbage til deres hjemlande med nordisk bagage. Vi taler med journalisten bag beretningerne, som selv kom til Finland for 30 år siden.

Hvad tager hjemvendte indvandrere mentalt med tilbage, når de efter mange år i et af de nordiske lande rejser tilbage til hjemlandet? Det har en finsk journalist undersøgt, og til efteråret sender de nordiske public service tv-stationer resultatet i form af otte programmer à 30 minutter.

Norden Nu har smugkigget i de små dokumentarfilm, og der venter publikum en række svært rørende, underholdende og tankevækkende portrætter i serien The Returners.

Journalisten bag programmerne, Wali Hashi, har somalisk baggrund og arbejdede som skopudser, indtil han som 17-årig kom til Turku/Åbo i Finland. Her har han specialiseret sig i programmer for de store nordiske tv-stationer.

Med udviklingsstøtte fra Nordvisionsfonden lykkedes det Wali Hashi at overbevise de nordiske public service-stationer om at realisere The Returners. Foto: pr-foto.

Programmerne giver indsigt i emner, som vi ikke kender meget til i forvejen. Det gælder også for de såkaldte 'udvandrede indvandrere', som portrætteres i The Returners:

- Selvom du har en anden hudfarve, en anderledes baggrund eller religion, kan du sagtens være nordbo og stolt over din nordiske identitet, siger Hashi, som selv har boet i Finland i over 30 år – og ikke selv har planer om at vende tilbage til Somalia:

- I Finland har jeg lært, hvad loyalitet betyder, om menneskerettigheder, og om, at man kan påvirke sine omgivelser, hvis man vil. Det har formet mig og skabt min nordiske identitet.

Viser betydningen af uddannelse og sprogkundskab

- Dokumentarserien belyser nytten af uddannelse, sprogkundskaber og livserfaring, som indvandrerne har samlet sig i Norden, indtil de vender hjem til deres fædrelande. De nordiske demokratier, politiske systemer og ligestillingen står som deres forbilleder, siger Hashi, som tilbage i foråret 2014 fik 75.000 kr. i udviklingsstøtte fra Nordvisionsfonden.

Udviklingspengene gjorde det muligt at fremlægge en plan for bl.a. DR og Sveriges TV, som derefter gik ind i samproduktion med Hashis eget produktionselskab. Senere kom de øvrige nordiske public service-stationer også med.

- The Returners er en feel-good serie af inspirerende menneskelige historier. For eksempel fortæller vi, hvordan en mand efter mange års musikudøvelse og studier i Sverige og Finland bliver leder af et operahus i sit hjemland. En anden bliver en kendt tv-vært efter årtier i nordiske lande. En tredje bygger en skole og et hospital i sit hjemland for psykisk syge efter mange års arbejde på svenske sygehuse. Mine hovedpersoner er tapre og stærke personligheder, som vi alle kan være stolte af.

Uventet effekt af indvandringspolitik

Programmerne viser, at indvandringspolitikken i Norden har overraskende effekt rundt omkring i verden:

- Det gælder for eksempel Anetta, som er kvinden bag hospitalet for psykisk syge. Hun erklærer selv, at hvis hun ikke havde fået indpodet den svenske mentalitet, ville hun overhovedet ikke have drømt om at etablere institutionen for psykisk syge. Hun er nu 50 år og blev adopteret til Sverige fra Tanzania som treårig, fordi hendes biologiske forældre ikke magtede at tage vare på hende. I 2003 vendte hun permanent tilbage til Tanzania og grundlagde landets første skole for udviklingshæmmede, som indtil nu har gavn timer flere end 500 børn.

Historien om Mohammed Osman Jawahiri er ikke mindre spændende. Jawahiri blev i 1991 tvunget til at flygte fra borgerkrigen i Somalia. Den tidligere

The Returners fik 75.000 kr. i udviklingsstøtte, hvilket var udslagsgivende for at serien blev produceret. Støtten kom fra det lille, men effektive Nordvisions-sekretariat (billedet), som fysisk har til huse hos DR. Foto: Bjarne Bergius Hermansen, DR.

minister kom til Norge, hvor han både studerede og underviste på universitetsniveau:

Parlamentsformand med nordisk ballast

- I 2008 vente Jawahiri tilbage for at være med til at genopbygge sit fædreland, og i 2012 blev han valgt til formand for parlamentet, selvom han var oppe imod fire kandidater, som alle havde været ministre i overgangsregeringerne. Han er selv overbevist

om, at 18 år i Sverige var stærkt medvirkende til at han kunne begå sig i det hårde felt, siger Wali Hاشi, som i øvrigt fik sit internationale gennembrud i 2012 med Piraternes Kyst om somaliske pirater, en dokumentarfilm, som blev nomineret til den finske Great Journalist Award.

The Returners bliver sendt på finske YLE, danske DR2, svenske SVT og norske TV1 til efteråret. eø■

Diego Manrique de Lara Soria er af latinamerikansk oprindelse, født i Mexico og opvokset i adskillige lande i Sydamerika samt Indien og Danmark. Han er uddannet i byplanlægning og regional udvikling fra Tours Universitet, Frankrig, og styrer et lokalt udviklingsprojekt i Mexico. Han blev dansk gift, fik en datter og blev skilt. Da hans far døde, brugte han og broderen arven til at etablere udviklingsorganisationen Utopia Huixcazha i Mexico. Efter broderens død, tog Diego atter til Danmark, primært for at genoptage en tættere kontakt med sin datter. Han blev en efterspurgt freelance rejsearrangør i Danmark og de nordiske lande. Han er stadig knyttet til Nyhavn Rejser, men er nu primært tilbage i sin mexikanske organisation – med fantastisk minder fra Danmark, som han fortæller om i tv-dokumentaren. Her ses han i sit hjemland iført nordisk poloshirt. Foto: privat

Obama kan samle Norden

De fem nordiske lande skal åbenbart helt over på den anden side af Atlanten, før der rigtigt kommer gang i det fælles fodslag. Og der skal en amerikansk præsident som Barack Obama til at starte processen.

Af Vivian Jordansen, journalist, Washington D.C.

Det startede dårligt. Det var en fredag, det var den 13. og det regnede. Men som dagen skred frem, brød solen også frem og skinnede smukt på de fem nordiske regeringschefer, der den 13. maj var inviteret til topmøde hos præsident Barack Obama i Det Hvide Hus.

Verdens supermagt præsenterede sig som vanligt ved officielle statsbesøg med det helt store udtræk. I gaderne vajede de nordiske flag side om side med Stars and Stripes, og på græsplænen foran Det Hvide Hus var militære æreskompagnier med faner og orkester stillet op for at byde velkommen til de fem besøgende fra Norden.

Fem lande samlet er ikke set før

Det er ikke så tit, at Barack Obama inviterer på officielt statsbesøg. Faktisk var det kun 12. gang i

Obamas snart otte år som præsident. Og det er første gang nogensinde, at fem lande har været inviteret sammen.

Invitationen kom i februar, og ideen kom direkte fra Det Ovale Værelse. Obama ville gerne holde officielt topmøde – ikke med fem lande – men med Norden. Selvfølgelig sagde man ja tak i alle fem nordiske hovedstæder, selv om man knurrede lidt. For alle ville helst inviteres alene, men sådan skulle det ikke være.

Det blev et amerikansk-nordisk bunkebryllup – og et meget succesfyldt et af slagsen. En 14 sider lang fælleserklæring opsummerer de mange fælles interesser, som USA og Norden har, når det drejer sig om sikkerhed og forsvar, handelsaftaler, klima, miljø, udviklingshjælp og humanitær bistand.

Bare alle lande var som de nordiske!

For USA handler besøget om, at Obama skal sikre sit eftermæle – og her passer de nordiske lande fint ind. Obama sagde i sin tale til topmødet, at "hvis bare alle andre lande i Verden var lige som de nordiske lande, så var der ingen problemer i Verden".

Det er uvist om det var de nordiske statsledere eller Michelle Obamas kjole, som fik Washington Post til at bringe hovedomtalen af topmødet i Style-sektionen. Foto: Vivian Jordansen.

Obama har i hele sin præsidenttid forsøgt at indføre så mange nordiske værdier som muligt i USA. Det gælder alt fra socialområdet, uddannelse over sundhedsforsikring til kønnenes ligeberettigelse, og Obama er ikke mindst en stor fan af den nordiske samfundsmodel og opfattelse af, at staten og det offentlige system kan være gode og til gavn for folket, og ikke som i USA, hvor de fleste vælgere opfatter staten som et nødvendigt onde, som derfor skal være så svag og lille som muligt.

Obama kender godt den interne nordiske kappestrid, og han spøjte med, at vi i Norden kappes om, hvem der har den mest lykkelige befolkning, og hvor julemanden bor.

Hård skriveproces i kulissen

Men når man går bag om skåltalerne og morsomhederne, så har det været et par travle og lærerige måneder for regeringschefer og embedsfolk i alle fem lande at blive enige om en 14 sider lang tekst.

Danmark har som NATO-medlem ikke problemer med slutdokumentets hårde ord om behovet for at opstille et værn mod Rusland og russisk aggres-

sion. Finland har traditionelt holdt en anden og blødere sprogtone. Det har heller ikke været helt nemt at blive enige internt i Norden om, hvordan man skulle skrive sig frem til en fælles holdning til flygtninge- og immigrationsproblemerne. Og så er der lige spørgsmålet om, at de arktiske områder både skal beskyttes, men samtidig være økonomisk bæredygtige.

Det har været en nyttig skriveøvelse i alle fem nordiske lande. Men de politiske stormagtsrealiteter er, at ingen af de fem lande kunne have opnået hverken et officielt topmøde eller et slutdokument på 14 sider hver for sig.

Spørgsmålet er så bare, om det fine slutdokument holder meget længere end til næste præsidentvalg. Hvis den næste præsident hedder Hillary Clinton, overlever det meste. Hvis det bliver Donald Trump, er der ikke mange sætninger, der bliver stående.

Der er til gengæld ingen tvivl om, at Norden opnår mest i USA ved at stå sammen og optræde samlet. Måske skulle Norden bruge samme model andre steder i Verden? ■

Lars Løkke og Barack Obama på vej til præsidentens kontor. Bag søjlen kommer de øvrige nordiske ledere. Foto: Niklas Svensson.

Nordisk tv-samarbejde vokser og vokser

Siden 2014 er det samlede antal udvekslede og producerede programmer mellem de nordiske lande steget med 20 procent, sagde DRs Maria Rørbye Rønn på repræsentantskabsmødet i maj i Herning.

- 5500 nyhedsindslag blev udvekslet mellem de nordiske public service-stationer i 2015. Det er en stigning på 71 procent på blot ét år. Og sådan går det derudaf med nordisk tv, sagde en meget nordisk-begejstret generaldirektør Maria Rørbye Rønn, da hun gæstede foreningens repræsentantskabsmøde.

- Der er meget store perspektiver for nordisk tv-samarbejde. Det nordiske indhold sættes på dagsordenen i hele verden. Det startede med DRs dramaserier, som er solgt til 120 lande. Alle vil høre om dem! Det smitter af på resten af Norden. Nordisk drama er løftestang til fælles nordiske oplevelser.

- Vi rykker endnu tættere sammen i Norden i disse år, hvor vi oplever at være pressede af de store amerikanske giganter Google, YouTube, Apple, Facebook og Amazon. Vi har jo sprog og værdier sammen. Når vi presses af de store, må vi forene kræfterne for at forblive stærke.

eø■

Maria Rørbye Rønn viste sig at være særdeles engageret i det nordiske samarbejde. Dels fordi det giver stordriftsfordele og dels fordi samarbejdsrelationerne er så lette at opdyrke.

Konkret nordisk samarbejde: 'Panamapapirerne'

Panamapapirerne er lækkede data om 214.000 selskaber fra et advokatfirma i Panama. Via Süddeutsche Zeitung og det internationale journalistnetværk, ICPJ, blev papirerne fordelt til 400 journalister i 80 lande. DR, SVT og YLE dannede en stærk redaktionel, nordisk gruppe.

Ingredienser i samarbejdet: En database med ca. 11,5 mio. hemmelige dokumenter, en database, hvor samarbejdspartnere kunne uploade "tips, tricks og key findings", en server til udveksling af alt billedmateriale samt samarbejde om interviews og optagelser.

Joachim Dyfvermark fra SVTs undersøgende redaktion, Uppdrag Granskning:

- Vi har haft et enormt udbytte af vores nordiske samarbejde omkring Nordea-historien. Vi er i researchfasen løbende faldet over dokumenter, har tipset hinanden, stillet spørgsmål og drøftet vinkler på historien. Det var været supergodt og givtigt.

Minna Knus-Galán fra YLEs undersøgende dokumentar-redaktion:

- Samarbejdet er fortsat efter den første publicering. Alle tre lande fortsætter med at grave nyheder frem og publicere dem. Hvis ikke vi havde samarbejdet, havde det været en uoverstigelig opgave.

Flygtningesituationen: Bange? Nej Bekymrede? Ja

Foreningerne Nordens Forbund kaldte i foråret en række store folkelige organisationer til debat om flygtningesituationen. Foreningen Nordens formand Mogens Jensen åbnede debatten med en tale, som her gengives i redigeret og forkortet udgave:

Norden kan selvfølgelig gøre en forskel! Det drejer sig om politisk mod og lederskab. Og så drejer det sig om vilje.

Situationen er desværre den simple, at ingen andre gør en forskel. Det åbner for nordiske muligheder, som vi bør udnytte.

Alle er bange. Bange for flygtningestrømmen og ikke mindst: bange for folkestemningen.

Men vi skal ikke være bange – vi kan være bekymrede. Og vi skal ikke se problemerne, men mulighederne.

For vel har vi forskellige holdninger til den nationale håndtering af flygtningene, men vi har også fælles udgangspunkter.

Når det gælder det grundlæggende: alle nordiske lande tager imod flygtninge, vi vil gerne behandle mennesker ordentligt, og vi afsætter ressourcer til det. Det er der mange andre lande, der ikke gør.

Og når det gælder indsatsen ude i verden, hvor de nordiske lande ubetinget – på trods af besparelser – ligger i toppen med nødhjælp og ulandsbistand.

Verden vil mødes med os samlet, ikke hver for sig. Et godt eksempel er præsident Obamas værtskab for de nordiske ledere. Verden vil lade sig inspirere af Norden.

Vi har i Foreningerne NORDEN ofte slået til lyd for, at der bør ske en højere grad af koordination af udenrigspolitiske synspunkter mellem de nordiske lande

inden vigtige internationale afgørelser træffes. Vores udenrigspolitik er i høj grad ens på værdipolitiske områder som demokrati og antikorruption, menneskerettigheder, social velfærd, ligestilling og tolerance. Mange af disse værdier er en væsentlig del af fundamentet i de internationale strukturer som Europarådet og FN. Mange lande ser med beundring på det samfundssystem, vi stort set parallelt har opbygget i alle de nordiske lande.

Dette momentum skal bruges nu, hvor alle higer efter politisk lederskab. ■

Integrationsminister Inger Støjberg besøger asylcenter.

Foto: Michael Drost-Hansen, polfoto.

FNF-seminaret hos Nordisk Ministerråd i april havde også oplæg fra Britt Bohlin, direktør Nordisk Råd og paneldebat med: Lene Krogh, vicegeneralsekretær Dansk Røde Kors, Ejner K. Holst, næstformand LO, Susanna Mehtonen, Amnesty International Finland og Iris Dager, formand for FNU. Moderator var Bógi Augustsson, journalist, formand for Foreningen Norden Island.

Ska vi ha' en lille én?

Danske Maria Hamm har 500.000 kolleger i DHL, hvor hun er kundechef for Norden. Efter to år i Stockholm gør hun status for NORDEN NU. Hvad er Sverige, og hvem er svenskerne – set med en danskers øjne?

Af Maria Hamm

I to år har jeg siddet i Stockholm på DHL Freight's nordiske hovedkontor eller rettere, jeg har rejst rundt i Sverige. I min stilling som ansvarlig for kundeservice og customer experience er jeg rundt på vores kontorer for at inspirere og motivere medarbejderne til at levere en kundeoplevelse i verdensklasse.

Jeg har altid elsket sprog og satte mig for, at selvom dansk og svensk er så tæt på hinanden, så skulle jeg lære at tale svensk. Jeg meldte mig derfor på et kursus på Folkeuniversitetet, hvor jeg hver lørdag formiddag skulle tale svensk og øve mig på at lære at rulle lidt mere på r'erne. Første lørdag skulle jeg lære om alle de farlige dyr, som findes i Sverige!!!??? Bjørnen og Ulven. Lørdagen efter var vi igen hele frugt-sortimentet....

Sproget giver anledning til rigtig mange grin og helt fantastiske diskussioner om betydninger, gamle ordspog og ikke mindst forvirringer. Den første uge fik jeg helt utrolige tilbud om at "bolla intensivt på mit kontor", jeg blev helt forvirret og fik røde kinder, indtil jeg forstod, at når man bollar på svensk, så brainstormer man om noget helt fagligt relevant.

Jeg oplever stor imødekommenhed fra svenskerne. De bliver enormt glade og interesserede, når de hører, man er dansk, og de fleste udbryder med glitrende øjne: Ska vi så ha' en lille én?

Svenskerne elsker Danmark og især København. Alle for-

Maria Hamm, 43, har lært at bringe det bedste fra hjemlandet med til Sverige og kombinere det med de nye svenske muligheder. Foto: DHL

Maria Hamm har som dansker i Sverige ofte moret sig over, at mange svenske ord minder om danske ord med en helt anden betydning. Her har hun snuppet et foto fra motorvejen i nærheden af Stockholm.

æller mig om weekendophold, oplevelser i Tivoli, Nyhavn eller Legoland med stor begejstring. De nævner ofte danskernes evne til at gøre en god forretning og vores ligefremme og sarkastiske sans for humor.

Selv oplever jeg at blive mødt med åbenhed, nysgerrighed og et utroligt engagement i naturen, hinanden og livet. Svenskerne er et aktivt folk, som bruger naturen på en helt anden måde, end jeg er vant til fra Danmark. De har tøj og udstyr til alt slags vejr og er ude, uanset om det er +25 eller -15. Deres agile og fleksible tilgang til naturen og dét at være aktiv smitter af på deres væremåde.

Svenskerne tilpasser sig hurtigt omgivelserne, læser det miljø, de er i, og agerer derefter. De er nærværende og kommer hinanden ved og evner virkelig at nyde livet. Jeg har været med mine kolleger i den øverste ledergruppe ude på en ø i skærgården, hvor vi boede to og to i små bitte hytter uden lys og vand - med fælles bad og toilet. Prøv lige at præsentere den for en dansk ledergruppe - og det var ikke en overlevelsestur, teambuilding eller noget som helst andet. Det var et helt almindeligt ledermøde - også da jeg stod side om side med min chef og børstede tænder næste morgen. Han i kalsonger (underbukser).

Noget af det, jeg har skullet vænne mig til, er måden, møder bliver afviklet på, og beslutninger bliver taget. Det tog mig lidt tid at finde ud af, at mange beslutninger faktisk bliver taget inden mødet overhovedet er startet. Svenskerne er fantastiske lobbyister. De når at klappe stort set alle emner på agendaen af inden mødet.

For svenskerne er en aftale en aftale. De er utroligt strukturerede. Jeg er fra Danmark vant til at gå til et møde og diskutere frem og tilbage og til slut blive enige om, hvad vi gør. Derefter går alle ud og gør præcis det, de selv synes, eller det, de altid har gjort.

Danskere og svenskere er en god kombination, hvis man forstår at udnytte disse styrker i begge kulturer. Man får et velstruktureret og dokumenteret projekt, hvor alt er taget i betragtning, og kommer ud over stepperne og får sat gang i tingene med danskernes handlekraft og utålmodighed.

Når man arbejder udenlands, lægges der hver dag nye brikker i et stort puslespil i ens arbejds- og privatliv. Disse brikker kan ikke blot lægges med det samme, de skal vendes og drejes og reflekteres over. Det kræver mod at lægge en brik og måske også lægge den forkert, så den må tages op igen og lægges på ny. Der skal lægges nogle skæve brikker, men heldigvis er der også de nemme, som passer lige ind. Uanset hvordan man lægger brikkerne, så bliver spillet aldrig helt færdigt. Der bliver ved med at ske nyt, så nye brikker må tages i betragtning og spilles ind. Spillet bliver udvidet og udvikler sig tit i retninger, som er totalt uforudsete. Det puslespil er jeg igang med at lægge i Sverige lige nu.

Kunsten er at turde have tålmodighed med at lægge brikkerne. Bringe det bedste, man har med hjemmefra, ind i spillet og kombinere det med alle de muligheder, de nye brikker bringer.

Jag har himlan runt hörnat. ■

Et liv med Astrid Lindgren

– For meg er Astrid Lindgren selve definisjonen på det å være nordisk, sier Jens Andersen, mannen bak tidenes mest kritikerroste biografi om Astrid Lindgren.

Af Katrine Ziesler, redaktør, Foreningen Norden, Norge

Høsten 2014 kom boka *Denne dag, et liv* ut på dansk. For Jens Andersen markerte det starten på et år med boksamtaler om Astrid Lindgren, først i Norden – nå i resten av Europa. Vi snakker med ham på telefon fra Wien, der interessen for Lindgren og Norden lever i beste velgående, forteller Andersen.

– Noe av det mest fascinerende jeg har lært gjennom dette året, har vært at Astrid Lindgren føles relevant for alle aldre, sier han. – De små leser Pippi og Emil og Madicken, de litt større Ronja og Brødrene Løvehjerte, men unge foreldre leser for sine barn, og de gamle for barnebarn. Astrid Lindgren er med oss gjennom det meste av våre nordiske liv.

I biografien følger vi Astrid Ericsson fra barndom og ungdomsopprør på Nes i Sverige, via et barn født i hemmelighet i København, til Stockholm, Sture Lindgren og leiligheten i Dalagatan. Der bodde Nordens kanskje mest kjente forfattersuperstjerne i en beskjeden treroms til hun døde 95 år gammel i 2002. Vi kan lese om hennes henrykte lesning av Hamsuns Sult mens hun selv levde på sultegrensen i 1920-årenes Stockholm. Vi møter Astrid Lindgrens bror, Gunnar, som hadde «de forenede nordiske stater» som sin kongstanke, og som var tidlig ute med å ønske seg en bro over Øresund. I det hele tatt er den nordiske synsvinkelen gjennomgående i biografien. Det er kanskje naturlig når man skriver om akkurat Lindgren, men er nok også et resultat av at den er ført i pennen av en engasjert nordist.

– Å huske på det nordiske er ikke noe jeg har hatt på en lapp på veggen, sier Jens Andersen.

– Det er simpelthen en interesse og kjærlighet til det stedet jeg kommer fra, som jeg ikke lenger betrakter som Danmark, men snarere Norden, sier forfatteren, som har studert og lest nordisk litteratur i en årrekke. – Det er en viktig del av vår identitet at vi deler et språkfellesskap, men jeg håper også at det kan vokse en større bevissthet på at vi i Norden har mye mer til felles enn det motsatte.

Og med det utgangspunktet er det heller ikke så rart at nettopp Jens Andersen har gravd seg ned i brev og arkiver etter den store svenske barnebokdronningens liv.

– Astrid Lindgren er jo av fødsel svensk, men hun er i høy grad også nordisk, sier Andersen. – Selv synes jeg det er stadig vanskeligere å si hva det vil si å være dansk, men jeg er ikke ett sekund i tvil om hva det vil si å være nordisk. Der kommer Astrid Lindgren inn. Hun definerer det nordiske for meg. Hun står for de verdiene vi er stolte av. Da mener jeg ikke bare hennes respekt og toleranse for barn, men også hennes humanisme og nestekjærlighet. Det er noe vi gjerne identifiserer oss og våre demokratier med. Derfor tror jeg hun for mange er et peilemerke og et fyrtårn – som sier noe om hva det vil si å være nordisk. Det har vært del av min lyst til å skrive om henne.

Samtidig understreker Andersen at han ikke kunne ha skrevet boken uten Astrid Lindgrens datter Karin Nymans samtykke og enorme hjelp. – Hun har fortalt, gitt adgang til alle ukjente brev og vært til stor inspirasjon. Jeg tror Karin helt fra starten kunne se at en ikke-svensk, men likevel nordisk forfatter kunne være spennende å jobbe med. I Sverige finnes det mange eksperter på Astrid Lindgren. Jeg hadde en fordel av at ingen kjente meg. Jeg var et ubeskrevet blad, og jeg fikk helt frie tøyler.

Om Astrid Lindgrens eget engasjement for Norden vet vi at hun var medlem av Foreningen Norden, og at hun alltid leste skandinaviske bøker på originalspråket.

Det som for alvor fikk Jens Andersen til at bruke år av sit liv på Astrid Lindgren er, at hun er relevant for alle aldre. Det glæder ham også, at Norden betød så meget for hende – og hun var naturligvis medlem av Foreningen Norden. Foto: Jacob Forsell.

– Den nordiske tanke var sterk i Astrids barndomshjem på Nes, utdyper Andersen. – Broren var jo en stor nordist, og Astrids engasjement lå i hennes kjærlighet til Norden. Til Norge, Finland, Island og selvsagt til Danmark. Danmark hadde reddet hennes lille sønn Lasse, hennes lille flyktning. Det ga nok Danmark et særlig skjær. Men hun hadde noen fine norske vennskap, blant annet med forleggeren i Cappelen. Hun kjente Alf Prøysen og Thorbjørn Egner. Og vi vet at hun var enormt bekymret for Finland under annen verdenskrig.

Bekymring for verdens lidende førte til at menneskevennen Astrid Lindgren brukte hele 20 millioner kroner på filantropiske formål. Dermed er det kanskje mulig å forestille seg hva Lindgren ville ha ment om dagens flyktningsituasjon i Norden.

– Det er jo umulig å si med sikkerhet, men jeg oppfatter at hun minner oss om et fellesskap som er mer enn våre land, sier biografiforfatter Andersen. – Jeg tror hun ville vært rystet over ildpåsettelsene man har sett i Sverige, like rystet som hun var over nynazismen mot slutten av sitt liv. At det i hennes land fantes slik fremmedfiendlighet, forferdet henne. Så

jeg innbiller meg at hun ville hatt den holdningen at «selvfølgelig har vi plass». Det ville nok Astrid Lindgren ha sagt. Hun er jo Pippi. Hun er jo den som inviterer inn, sier Jens Andersen.

Astrid Lindgren definerer det nordiske for mig, siger Jens Andersen. Foto: pr-foto.

Forfatteren til denne artikel, Katrine Ziesler, er redaktør af den norske Foreningen Nordens magasin Norden. Artiklen er den første i en fremtidig udveksling af redaktionelt stof mellem alle de nationale Foreninger Nordens blade. Aftalen ventes indgået i løbet af sommeren.

Jens Andersen har sagt ja til at interviewet også udgives i det danske NORDEN NU. Astrids Lindgrens arvingers virksomhed, Saltkråkan, har udlånt de to fotos af Lindgren på forsiden og her på siderne. ■

Net-had lægger dæmper på ytringsfriheden

Har man sine meningers mod, kan det være hårdt at være politiker, journalist eller debattør, fordi man ofte svines til på nettet. Nordisk kortlægning påviser et stort problem – og anviser veje frem. Men der er lang vej til god stil på nettet.

Da elektroniske massemedier for alvor vandt frem i 1960'erne, blev det muligt at formidle had-ytringer mod anderledes tænkende meget mere effektivt end tidligere. Mange opstande og konflikter er blusset op, fordi der kom nye medieplatforme til, som kunne bruges til at sprede had og intimidere minoriteter – oftest af anden etnisk oprindelse.

Selvom vi ikke har været udsat for hverken borgerkrig eller krige mellem landene i Norden i de seneste 300 år, har brugen af de sociale medier vist en bagside, hvor mange mennesker udsættes for had og trusler. Flere og flere må finde sig i hadefulde ytringer især på Facebook og Instagram. Og ikke mindst kvinder.

Syn for sagn i nordisk rapport

Nordisk Ministerråd har undersøgt omfanget og set på, hvad der kan gøres for at skabe en ordentlig tone og dæmpe de mest rabiante ophavsmænd. Ministerrådets kortlægning sker i rapporten 'Hadytringer og sexisme i Norden'.

Ifølge rapporten går det især ud over politikere, journalister og bloggere. Journalisterne får desuden sjældent den opbakning fra deres arbejdsplads, som de har brug for. Freelancere og bloggere er særligt udsatte.

Der er især fire temaer, som giver anledning til had og sexisme: Indvandring og minoriteter, politiske konflikter, feminisme og ligestilling samt religion.

Dokumentationen stammer fra en norsk rapport fra 2015, 'Meningers mod' af Aina L. Hagen, som har spurgt over 1000 norske journalister og redaktører, som har skrevet om temaerne. Over halvdelen er

blevet udsat for chikane, trusler eller direkte vold, og det har selvsagt store konsekvenser. 30 procent føler sig deprimerede af den grund, og 50 procent føler sig udslidte.

Der er naturligvis også mange andre, som er særligt udsatte for hadforbrydelser eller det, der ligner. Det gælder især kvinder med minoritetsetnisk baggrund.

Anmeldelser fører ikke til noget

Det konstateres, at lovgivningen i de nordiske lande stort set er ens, når det gælder hadforbrydelser og ligestilling. Men lovgivningen har ikke taget højde for online-krænkelser. For eksempel førte kun fire procent af de anmeldelser, som svensk politi fik i 2014, til juridiske sager, mens 80 procent af anmeldelserne faktisk var strafbare.

Hvorfor tages sagerne ikke op? Der peges især på tre årsager:

1. Politiet kan ikke finde ud af, hvilken lovgivning krænkelserne hører under.
2. Politiet kan ikke finde ud af at efterforske og bevise – ofte fordi det simpelthen er umuligt at identificere gerningspersonen.
3. Nettets globale karakter. Det grænseløse net gør ikke efterforskningen lettere, men der er dog indledt perspektivrigt samarbejde mellem for eksempel det svenske rigspoliti og Facebook og billeddelingstjenesten Instagram.

Hvad bliver der gjort i Norden nu?

Rapporten opregner en række tiltag imod krænkelser og had-ytringer i Norden. Her skal nævnes tre:

Danmark: everydaysexism.com/country/dk, som indsamler historier. Alle kan skrive ind, men alt gennemlæses af fagfolk, før det publiceres. Sitet og

Mikrofonen som distributør af stemmens lyd er på mange områder afløst af sociale medier, hvor tekst og foto er kernen. Det betyder også, at ukvemsord og had, kan florere i et enormt omfang og med enorm hastighed. Med uhyggelige muligheder for at nedgøre andre. Foto: Johannes Jansson, norden.org

dets initiativtagere fik sidste år stor opmærksomhed, da det lykkedes dem at få transportministeren til både at gå markant i medierne og nedsætte en ekspertgruppe. Årsagen var at ministeren fik dokumentation for overraskende omfattende gramserier og sexisme i tog, busser og metro.

Norge: stopphatprat.no. Et site som især klæder unge på til at sige fra online, især den chikane som ikke er direkte ulovlig, men alligevel kan være ødelæggende for unge.

Sverige: statensmedierad.se. Statens Medieråd som især har haft succes med at 'uddanne unge' både online og gennem undervisningsmateriale.

Seks anbefalinger til handling

Rapporten er meget konkret i sine anbefalinger, som primært baserer sig på konklusioner fra et nordisk seminar i november sidste år. Der opstilles seks kategorier af anbefalinger til virksomheder, civilsamfundene, kommuner, regioner, stat – og den enkelte person:

1. Forskning og mere viden, især om hvem gerningspersonen er, og hvorfor han spreder had.
2. Bedre uddannelse af børn og unge i online-kommunikation, god stil på nettet, som også bør række til ligestilling, demokrati og politisk deltagelse. Norge har i øvrigt fremragende materiale allerede, som de andre nordiske lande opfordres til at versionere og bruge.
3. Politiet skal opkvalificeres. Der henvises til norsk politi, som har en central task force, som rykker ud til lokale politistationer og hjælper i forbindelse med hadforbrydelser.
4. Øget nordisk samarbejde: Forskning skal koordineres langt bedre. Kampagner og handlingsplaner kan i langt højere grad have fælles udgangspunkt. De statslige myndigheder skal være aktive for at etablere samarbejde med netudbydere og især Facebook. Det sker allerede i Tyskland i et fælles forsøg på at mindske racistiske had-yrtringer om flygtninge.
5. Medierne bør tage problemet op i aktiv journalistisk behandling. Medierne har om nogen muligheden for at bidrage til en sundere online-adfærd, hvis de vil påtage sig denne aktive opgave med at oplyse om eksempelvis konsekvenserne af sexistiske og hadefulde yrtringer.
6. Modstrategi: Dansk Kvindesamfund og det norske Stopp Hatprat er ved at udvikle kollektive modstrategier, hvor mange medlemmer af samme Facebook-gruppe støtter hinanden i et debatspor for at skabe bedre tone og gøre det klart, at sexistiske kommentarer ikke tolereres.

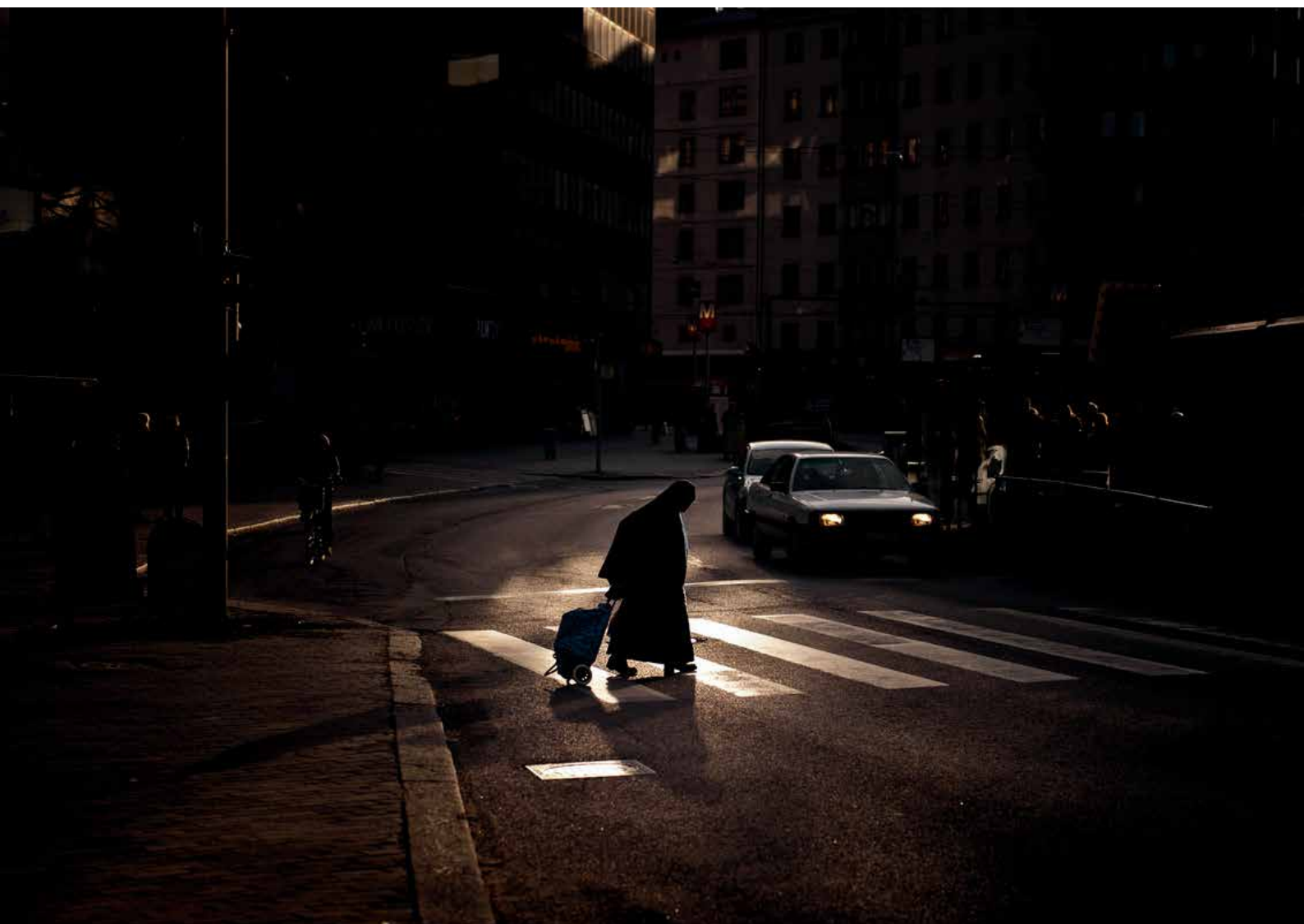
eø■

Muslimske kvinder lægges ofte for had i vore lande, fordi de ikke magter integrationen og hæger om deres traditionelle beklædning og religion. Foto: Benjamin Suomela, norden.org

Minister: Bak op!

- Det er vigtigt, at vi i de nordiske lande i fællesskab sætter fokus på at stoppe sexismen og had-ytringer, skriver undervisnings- og ligestillingsminister Ellen Trane Nørby i et brev til Foreningen Nordens formand Mogens Jensen og opfordrer foreningen til at bakke om denne dagsorden. Ministeren tilføjer:

- Der er ingen tvivl om, at had-ytringer og sexismen er uacceptabelt og ubehageligt for den enkelte, uanset om det foregår i nattlivet eller på nettet. For mig handler det om respekt for andre menneskers grænser samt retten til at deltage i debatten og til at færdes frit. Jeg er derfor glad for, at vi som led i opfølgningen på det danske formandskab har besluttet at fortsætte indsatsen ved at sætte nye initiativer i gang, herunder også målrettet de unge.

Noget ved radioen er blevet mere nordisk

2015-16 er et gennembrud for et nyt nordisk fortællingsfokus, som kulminerede med radiokonkurrencen Nordisk Shortdox. Manden bag revitaliseringen af nordisk taleradio beskriver, hvorfor trans-nordisk samarbejde og radiolytning stiger markant.

Af Emil Rothstein Christensen, journalist, DR

Emil Rothstein-Christensen, manden bag den nordiske radio-konkurrence. Foto: DR

Med de forbedrede internetforhold og med smartphones som allemandseje har radiolytningen fået en renæssance. Folk lytter til radio på en helt anden måde end før, hvor man var afhængig af både klokkeslæt og radioapparat for at høre, hvad man ville, men også at

det er blevet uendeligt meget lettere at høre radioudsendelser fra udlandet – og det er her, radio/podcast-mediet bliver interessant set i en nordisk kontekst.

Lydgrænserne findes ikke længere, og derfor er alle, der kan forstå et sprog ud over modersmålet, potentielle lyttere.

Og ligesom 2015 og 2016 globalt set var *years of the podcast*, har de sidste halvandet års tid også været specielle for det transnordiske radiosamarbejde og radiolytning.

Vrimler med nordisk radiomageri

Både på statsradiofonisk plan, men også på alternative scener, har nye måder at gå til de andres landes radiomageri vist sig – og det er uden tvivl kun godt! DR, SR og NRK har lavet fællesdokumentarer om unge syrienskrigere, radiobiografer er sprunget frem i flere lande med nordisk materiale på programmet, den første færøske feature er lige blevet oversat til dansk, og på nettet bliver radiodokumentarer, -fortællinger og -features delt på tværs af sprog.

Og det er netop denne type produktioner, der hele tiden er tale om, når man snakker podcast: det er

sjældent nyhedsprogrammer eller debatter, som folk lytter til digitalt. Nej, det er derimod de gode og spændende historier – og dem kommer der kun flere af, hvis man lytter med uden for sit eget sprogfelt.

Jeg har selv været så heldig at være med i kernen af det nye nordiske fortællingsfokus. I december producerede jeg sammen med min kollega Mikkel Rønnau og den grønlandske forfatter Niviaq Korneliussen en julekalender til dansk P1 fra Grønland – noget vi kunne mærke var stærkt savnet i begge lande!

Siden januar har jeg været vært på det lettere obskure projekt Den Nordiske Odyssé, hvor jeg sammen med Rikke Houd og Steen Jørgensen på reportagemanér udforsker Norden – fra Sønderjylland til Færøerne og Lofoten i Norge – i lyset af den italienske amatørhistoriker Felice Vincis meget grundige arbejde med at vise, at Odysseen og Iliaden faktisk foregik i de nordiske farvande og ikke de mediterrane, som vi ellers altid har troet. Hovedsproget er dansk, men der bliver talt mere norsk, svensk, finsk og færøsk, end man normalt hører i den danske sendeflade.

Tre minutters radiofortælling

Et tredje og endnu mere omfattende projekt er Nordisk Shortdox. Med inspiration fra et lignende amerikansk koncept har man i Danmark de seneste fem år – og i Sverige de sidste seks år – arrangeret konkurrencer i radiofoniske kortdokumentarer. Regelsættet er at lave en fængende non-fiktionsfortælling i lyd, som ikke må vare mere end tre minutter.

Til den årlige nordiske radiofeaturekonference (NFC) traf jeg i foråret 2015 producenter fra Norge, Sverige og Finland og her fødtes idéen til at forsøge os ud i en fælles nordisk konkurrence, hvor vinderne fra hvert land skulle mødes til en stor nordisk finale – og den 1. april i år var den nordiske udgave en realitet.

Med støtte fra de forskellige landes radioredaktioner og Nordvision fik vi stablet et heldagsarrangement på benene i Koncerthuset i København, hvor vi, udover at finde en nordisk vinder – det blev fin-

ske lines Korhonen – også åbnede op for en række foredrag med fokus på det nordiske.

Den største udfordring af alle er uligheden i fælles sprog. I det konkrete tilfælde lå, og ligger, finsk langt fra de skandinaviske sprog, og det kræver særhensyn til finner såvel som skandinaver at løse den knude. Vi klarede den på gammeldags manér med oversatte manuskripter og en vis portion engelsk. I fremtiden kan man sørge for, at der kører ”undertekster” på telefonskærmen, imens lyden strømmer ud af hovedtelefonerne.

2016 bliver forhåbentlig kun første i en lang række af år, hvor den tværnationale lytning vil blomstre. Det kan på den ene side betyde højere lyttertal for radiofonierne, men vigtigere kan det betyde både stærkere sammenhold, forståelse, debat og interesse på tværs af landegrænser. ■

Vinderen af den nordiske konkurrence, lines Korhonen. Foto: Tiina Miinalainen, YLE

Den Nordiske Odyssé, et størstilet radioprojekt, som artiklens forfatter stod bag. Billedet er seriens signatur-foto og skal illustrere det vilde, rå og ukendte. Foto: DR

Menneskehandel – en trussel mod demokratiet

En af de største illegale økonomier i verden går ud på at reducere mennesker til varer, som kan købes og sælges. Norden går heller ikke fri. Og det er ikke kun handel med au pair-piger, det handler om. Advokaten Line Barfod holdt i foråret oplæg i Nordens Hus i Reykjavik om indsatsen mod menneskehandel.

Mødet var bl.a. arrangeret af Foreningen Norden i Island, og presset fra foreningen er medvirkende til, at problemet har fået stort fokus på det seneste, og blandt andre har Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd øget indsatsen. Her gengiver vi en stærkt forkortet udgave af Line Barfods oplæg i Island.

Line Barfod:

En af de værste former for organiseret kriminalitet er menneskehandel – moderne slaveri. Menneskehandel er i dag en stor og omfattende kriminel virksomhed. Der omsættes for lige så meget som i våbenhandel og narkohandel. Der er flere slaver i dag end dengang slaveri var tilladt. Og dertil kommer at slaver i dag er langt billigere. F. eks. kostede en mandlig slave til landbrugsarbejde i slavetidens USA, hvad der svarer til 4.000 dollar i nutidsværdi. I dag koster en sådan slave 300 dollar.

Menneskehandel breder sig til flere og flere områder. Prostitution er det, der hidtil har fyldt mest i medierne, men der bliver også handlet mennesker til organsalg, adoption, tiggeri, tyveri, fiskeri, landbrug og i det hele taget tvangsarbejde, som er i voldsom stigning i hele verden. Og som noget nyere også identitetstyveri og velfærdsudnyttelse.

Nogle mister friheden, fordi de har sat sig i stor gæld til bagmænd for at komme til Vesteuropa. Vi har set sådanne historier i forhold til de avisbude, der bliver hentet til Danmark fra Rumænien og Bulgarien. I Danmark havde vi bulgarske avisbude, som fik frataget deres pas, indtil de havde tjent nok. I Sverige har der været flere sager med bærplukkere, der bliver importeret fra Thailand og Vietnam. Hvis ikke høsten er særlig god, får de frataget deres pas og hjemrejsebilletter og tvunget til at fortsætte med at arbejde, indtil bagmændene

synes de har tjent nok. Vi havde i Sverige sidste år en sag med engelske asfaltarbejdere, der tilbød private at ordne deres veje og haver. Det viste sig at være ofre for menneskehandel.

Menneskehandel er forfærdeligt for de mennesker, der bliver handlet som moderne slaver, men det er også en trussel mod vores demokrati. Det at der igen findes slaveri i vores samfund er med til at forrå samfundet, og slavearbejdskraft er med til at nedbryde løn- og arbejdsvilkår.

I Danmark har vi haft handlingsplaner mod menneskehandel i flere år. Ligesom der har været afsat midler til indsatsen, både til hjælp til ofre, til oplysningskampagner og til indsamling af viden. Og indsatsen mod menneskehandel har i flere år været et politisk prioriteret indsatsområde for politiet. Særligt oprettelsen af Center mod Menneskehandel, der koordinerer indsatsen med de mange myndigheder og NGO'er har betydet et stort løft for arbejdet mod menneskehandel. Centeret fik stor ros i en international evalueringsrapport om indsatsen i Østersølandene.

Det er nødvendigt at se på, hvad der skaber forudsætningerne for menneskehandel. Og her er fattigdom en meget væsentlig faktor.

Blandt de mange institutioner, som gør noget for at reducere menneskehandel, er Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd bl.a. ved at gøre filmen Lilja 4-ever (der skildrer en russisk pige, der bliver offer for menneskehandel til prostitution i Sverige) tilgængelig gratis for unge i de nordiske lande og NGO'er i Rusland. Ministerrådet støtter også NGO'er i de baltiske lande og i Nordvestrusland i at hjælpe ofre for menneskehandel.

Også Østersøforsamlingen for alle de nordiske lande og de øvrige lande rundt om Østersøen har i flere år gjort en stor indsats mod menneskehandel. Der er oprettet en task-force, der løbende holder kurser og indsamler og spreder information. De har f. eks. holdt kurser for politifolk, socialarbejdere, ambassadefunktionærer osv.

Menneskehandel – moderne slaveri – er en international forbrydelse. Men den foregår lige her. Midt imellem os. Derfor kan vi også hver især gøre noget – lige her.

Vi kan stille krav om, at vi ikke selv deltager i udnyttelsen af slaver. Når vi skal bo på hotel, kan vi kræve, at de garanterer, at de har retningslinier, der sikrer, at de ikke medvirker til prostitution.

Når du skal på restaurant, så spørg til, om de har overenskomst, så der ikke foregår tvangsarbejde i forhold til rengøring og opvask.

Når du skal købe fisk, så spørg til, hvordan de er fanget, forlang at få sikkerhed for, at der ikke har været slaver med til at fange dem. Som det fx er udbredt i fiskeriet i Norge, Rusland, Asien og Afrika.

Husk at dengang slaveri var lovligt og udbredt, da var det nogle få mennesker, der startede arbejdet imod det. Men deres ideer bredte sig, og til sidst lykkedes det at få forbudt slaveri. Så kan vi også stoppe det i dag.

Line Barfod er medlem af Foreningen Nordens forretningsudvalg og var i to år formand for en arbejdsgruppe under Østersøforsamlingen, hvor parlamentarikere fra Østersølandene undersøgte, hvor regionen står i kampen mod menneskehandel, og udarbejdede anbefalinger til, hvad der kan gøres. ■

Foto: Karin Beate Nøsterud, norden.org

Vi vil sikre en stærk nordisk stemme

De nordiske udenrigsministre rækker hånden ud til Rusland i dette fælles indlæg, som ikke tidligere har været bragt på dansk. Ministrene siger, at Norden har spillet en afgørende rolle i at fremme regionalt samarbejde i Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd, hvor også Rusland er et 'aktivt og konstruktivt medlem'.

Af udenrigsministrene
Børge Brende, Norge
Kristian Jensen, Danmark
Margot Wallström, Sverige
Timo Soini, Finland
Lilja Alfreðsdóttir, Island

De nordiske lande arbejder sammen for stabilitet og velfærd gennem koordinering af vores udviklingssamarbejde, fremme af frihandel og gennem samarbejde i forhold til international krisehåndtering og fredsbevarende indsatser. Det nordiske perspektiv på disse spørgsmål indebærer et stærkt fokus på demokrati, menneskerettigheder og retsstaten. Sikkerhedssituationen i Europa udfordres af Ruslands illegale annektering af Krim og militære handlinger, som påvirker stabiliteten i og omkring Ukraine. Ruslands øgede militære aktivitet og den øgede spænding, også i Østersøregionen, må vendes til politisk dialog og respekt for folkeretten.

Europa har reageret resolut på Ruslands aggression i Ukraine. Vold i strid med international ret hører ikke hjemme hverken i Europa eller nogen andre steder. Vi må opretholde presset på Rusland og kræve, at landet handler ansvarsfuldt og afholder sig fra aggressioner. Samtidig må vi holde kanalerne for politisk dialog åbne. Dialog er i alle parter interesse og bør anvendes for at løse konkrete problemer og bekymringer.

Grænsernes ukrænkelighed, staternes suverænitet og territoriale integritet, fredelig konfliktløsning, retsstatsprincippet samt respekten for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder forbliver hjørnesten i det europæiske sikkerhedssystem i overensstemmelse med Helsinki-slutakten og Paris Charteret. De nordiske stater har været urokkelige i deres støtte til Ukraines territoriale integritet og suverænitet og har støttet den vestlige verdens sanktioner. Sank-

tioner vil forblive opretholdt, indtil alle parter, inklusive Rusland, har opfyldt deres forpligtelser i henhold til Minsk-aftalen.

Udfordringen af vores fælles etablerede regler og værdier konfronterer os med en ny virkelighed. Tidligere omfattede det nordiske samarbejde alt andet end sikkerhed og forsvar. Tiderne har ændret sig. Vi må videreudvikle vores udenrigs- og sikkerhedspolitiske samarbejde for mere aktivt at fremme stabilitet, mindske spændingerne og forbedre kontakterne mellem mennesker i vores nabolag. Ved at opretholde diplomatiet som vores primære værktøj vil vi opbygge sikkerheden i vores del af verden.

Stoltenberg rapporten fra 2009 var startskuddet til et tættere nordisk samarbejde inden for udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Vi har indledt et ambitiøst samarbejde omkring civil krisehåndtering, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik, både som gruppe og bilateralt. Etableringen af NORDEFCO har ført til øget samordning mellem vores lande, og vores samarbejde inden for cyberspørgsmål, krisehåndtering og redningsoperationer er alle eksempler på frugtbart nordisk samarbejde.

Vi udvikler vores udenrigs- og sikkerhedspolitik sammen i forskellige fora, f. eks. i FN, i OSCE, i Europarådet, i NATOs partnerskab for fred og i EU. Der er behov for øget transparens og tillids- og sikkerhedsopbyggende foranstaltninger, herunder risikohåndtering, i Europa og særligt i OSCE. Vores fælles mål er et tættere nordisk samarbejde for at opretholde og forsvare det europæiske sikkerhedssystem og fremme den regionale stabilitet.

Norden har spillet en afgørende rolle i at fremme regionalt samarbejde. Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd er alle vigtige organisationer, hvor de nordiske stater er medlemmer, og hvor også Rusland er et aktivt og konstruktivt medlem. Vi vil fortsætte vort aktive engagement for at opbygge tillid og opmuntre til samarbejde mellem mennesker, ikke mindst i Rusland. Twinning-netværk på lokalt og regionalt niveau er vigtige i denne henseende. Det regionale og grænseoverskridende samarbejde er vigtigt for at opretholde samarbejde og kontakter med forskellige aktører i Rusland, herunder det russiske civilsamfund.

Vi har tre EU-medlemmer og tre NATO-medlemmer i vores familie, men vi deler de sikkerhedspolitiske omgivelser, og frem for alt deler vi værdier. Vi kan udnytte vores variable geometri til at fremme fælles mål, herunder velfærd, stabilitet og sikkerhed i vores region. Det er i vores interesse at tilskynde EU og NATO til at videreudvikle deres samarbejde.

Østersøregionens betydning for Europas sikkerhed er vokset. Udfordringerne bør tages op både i Det Europæiske Råd og under NATOs topmøde i juli. Det Europæiske Råd skal godkende en global strategi for EU. Den bygger på vores fælles europæiske værdier og kommer til at styre EU i arbejdet for stabilitet og udvikling. NATO-topmødet i juli skal delvist fokusere på sikkerheden i Østersøregionen. Alle de nordiske lande går stærkt ind for tættere dialog og samarbejde mellem NATO, Finland og Sverige om den regionale sikkerhed og støtter en dialog på politisk niveau på NATO-topmødet.

I maj fortsætter vi denne diskussion med USA under det nordisk-amerikanske topmøde i Washington DC. Vi har en stærk interesse i at videreudvikle Nordens relation til USA. Det nordiske samarbejde med USA omkring udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål vil blive styrket. Vi vil arbejde sammen for at fremme et stærkt transatlantisk bånd.

Østersøregionen har brug for vores fælles nordiske opmærksomhed og indsats. Vores diskussioner i Finland fokuserer på konkrete tiltag til at styrke stabiliteten og sikkerheden i vores fælles nabolag. Sammen skal vi sikre, at der er en stærk nordisk stemme i FN, EU, NATO, Europarådet og OSCE, når det gælder Europas sikkerhed.

Indlægget har været bragt i den store svensksprogede finske avis Hufvudstadsbladet. Udenrigsministeriet har tilbudt indlægget til Norden Nu. ■

Familiefoto af udenrigsministrene i Borgås birketræer i Finland, hvor de mødtes i maj. Fra venstre Børge Brende, Norge, Kristian Jensen, Danmark, Margot Wallström, Sverige, Timo Soini, Finland og den netop tiltrådte Lilja Alfredsdóttir, Island. Foto: norden.org

Foreningen og Facebook: Dialog mellem medlemmer

Facebook kan blive stedet for debat og dialog, som kan supplere fysiske møder og medlemsblad. Journalisten Joan Rask siger, at det stiller krav til både landsforeningen og medlemmerne.

Foreningen Norden lægger stadig stor vægt på papirbladet NORDEN NU i sin formidling til medlemmerne. Men bladet og tillidsmandsnyt egner sig ikke til den dialog, som nettet og sociale medier

Facebook er ideel til at holde kontakt mellem venskabsbyer, siger Joan Rask. Foto: Thomas Søndergaard

åbner for. Vi har spurgt et medlem, som lever af kommunikation og journalistik, hvordan Facebook fungerer bedst, og hvad Foreningen Norden og medlemmerne kan bruge Facebook til.

Medlemmet er Joan Rask, Odder-afdelingen, som er freelancejournalist med speciale i sociale medier, ressourcer og Norden. Blandt hendes faste job er at være såkaldt community manager hos Nordisk Journalistcenter på njc.dk

Hvordan vil du beskrive Facebook? Mødested eller medie?

Det er begge dele - og jeg tror, vi vil fjerne mange misforståelser, hvis flere forstod, at Facebook tilbyder begge dele.

Foreningen Nordens Facebook-side: Jeg ser siden som et medie på linje med foreningens hjemmeside eller en slags lokalavis. Her kan sekretariatet sende informationer ud. Ledelsen, både den politiske og den administrative, kan fortælle om deres holdninger som i en avisleder.

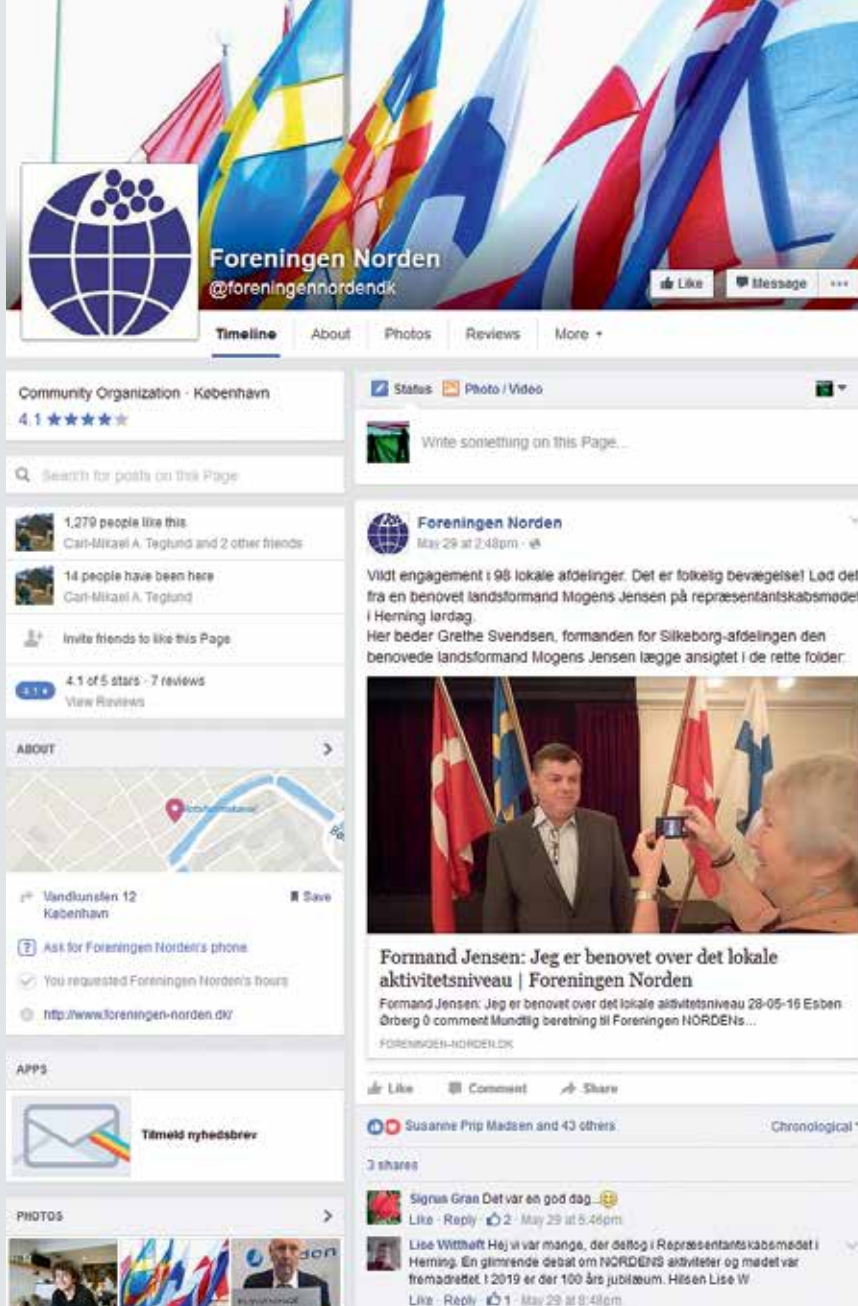
En person, der deler eller liker et indlæg fra siden, fortæller sine venner, at her er en artikel, der er interessant, kedelig eller måske provokerende. En kommentar på et indlæg kan sammenlignes med et meget kort læserbrev. Forskellen fra den fysiske avis er næsten kun, at det sker digitalt.

Grupperne er anderledes. De er et reelt mødested for dialog. Her er et fælles tema. Medlemmerne i gruppen taler sammen, samarbejder og danner netværk. Det er byens gadekær. Ordet er frit, her beder vi hinanden om gode råd, fortæller hvad vi synes, og svarer på andres spørgsmål. Her er det sjovere, mere åbent og mere usikkert, hvad der sker.

Det helt unikke og særligt positive ved Facebook er, at vi kan komme i kontakt med hinanden over store afstande og på tværs af tid. Jeg kan på et minut være i dialog med mit netværk i alle de nordiske lande. Det synes jeg har enorm stor værdi - både fagligt og personligt.

I Foreningen Norden er vi næsten 11.000 medlemmer i 90 afdelinger over hele landet. Hvad kan medlemmerne bruge landsforeningens Facebook-side til?

Jeg tror, Foreningen Norden kunne få høj kontakt med medlemmerne, hvis Facebook-siden blev brugt mere som en lokalavis, der fortæller om det, der sker hos Foreningen Norden - gerne helt konkret i den enkelte lokalforening.

Aktiviteten er meget lav i dag. Ofte er indholdet på foreningens sider samfundsrelateret og har ingen direkte relation til foreningen. Det tror jeg er en af årsagerne til, at medlemmer ikke er aktive.

Facebook-siden skal give noget, medlemmerne har brug for. Det kan f. eks. være nem adgang til dialog, information om lokale arrangementer og et sted at dele fælles oplevelser i form af billeder og fortællinger.

Lokalforeningerne har ofte tætte nordiske relationer f. eks. via venskabsbyer, tidligere besøg osv. Det kunne foreningen udnytte. Her tror jeg potentialet er størst - fordi det vil give medlemmerne noget, de ikke har i dag.

Mange er bange for, at kværlanter overtager, og at seriøse indlæg bliver gjort til grin eller lagt for had. Har de grund til den nervøsitet?

Desværre ja, tonen kan være ubehagelig. De sværeste emner er ofte de politiske. Foreningen Norden har også en politisk side, og derfor vil der komme situationer, der kræver lidt faglig assistance til at stå bag de lokalforeninger, der er aktive.

Husk at ingen tvinger dig til at svare, og du behøver ikke gå i dialog. Hvis et indlæg er meget slemt, kan du kontakte administrator på gruppen/siden, så kan de fjerne det.

Er du lidt ny på Facebook, er mit råd altid: Vær venlig, hjælpsom og imødekommende. Det er næsten altid de kritiske indlæg, der kører af sporet. **eø■**

Læs og brug:
www.facebook.com/foreningennordendk

Behov for en skarpere profil i medierne

Den nordiske profil i det nye Europa er åbenbar, men det er kun os selv, der kender til den og forstår den, skriver tidligere tv-vært og Foreningen Norden-aktive Claus Jacobsen i denne opsang til foreningen.

Af Claus Jacobsen

Det er ikke tilstrækkeligt, at vi spejler os i vor erklærede enighed om betydningen af Foreningen Norden, som vi gør tit og ofte – til os selv og om os selv.

Der udtrykkes til stadighed gode ord om nordisk samarbejde. Tak for det. Vi læser om det i vort blad. Fint nok, men vort budskab når ikke langt nok ud – til det omgivende samfund.

Medierne tager os sjældent seriøst, fordi vi ikke forstår mediernes situation. Det er en påstand, men samtidig en erfaring, som bygger på et journalistisk kendskab til medierne, som de har udviklet sig, især de senere 10 år.

Mediernes kamp er kampen om læsere, lyttere, seere og brugerne af de sociale medier. Vores kamp er at få medierne til at omtale vor betydning i både nutid og fremtid.

Hvem læste, hørte eller så debat og/eller beslutninger fra Nordisk Råds session for nylig i Oslo, hvor vi for tiden har en dansk præsident, Henrik Dam Kristensen?

Hvad gjorde Foreningen Norden for at fremhæve eller kommentere den/de vigtigste beslutninger som en støtte eller det modsatte? Mig bekendt intet. Vil vi ikke? Kan vi ikke? Har vi ikke ressourcer til det?

En udfordring

Vi skal, som jeg ser det, turde tage udfordringen op og mene noget i kraft af pressenyt og presse-meddelelser i den nordiske og europæiske virkelighed.

Vi skal aktivt søge og fastholde en løbende kontakt til de journalister i de danske medier, som vi ved er interesseret i det nordiske, og give dem en konkret

Foreningen Norden forsøger at leve op til skribentens forventning. Her taler to medlemmer for sagen på Folkemødet i 2015, FU-medlem og Københavns-formand Susanne Prip Madsen (tv) og daværende landsformand Karen Ellemann-Jensen. Foto: norden.org

viden, som journalistens redaktionssekretær eller redaktør tænder på.

Skal vi da ligge under for, hvad medierne ønsker?

Nej, men som en forening, der i forvejen – sorry to say – har et lidt støvet image, uanset en historisk og aktuel betydning, er vi nødt til at følge med i det sprog og den tankegang, som medierne tænder på i relation til deres læsere, lyttere, seere og brugere af sociale medier.

Tør de mange politiske partier i de nordiske lande og Nordisk Råd acceptere, at Foreningen Norden agerer mere politisk og derved styrker sin medieprofil?

Da Anker chokerede

Selv om det er et par årtier siden, at jeg var informationschef i Nordisk Råds Præsidium, der dengang var placeret i Stockholm, glemmer jeg aldrig, da daværende præsident for Nordisk Råd, Anker Jørgensen, på et præsidiemøde pludselig begyndte at tale om en udenrigspolitisk aktiv indsats fra Nordisk Råd. Ja, men det er da udenrigspolitik, lød det forskrækket fra især finsk og norsk side – men også fra svenskerne.

Anker fik ret – efterhånden. Efter nogen tid blev de baltiske lande et interesseområde - og har været det siden.

Mit synspunkt skal bl.a. ses i det perspektiv, at DR som den eneste ikke-reklamefinansierede radio- og tv-station er den eneste i Norden, der ikke har en korrespondent i et andet nordisk land.

Norden og USA

For omkring 15 år siden var jeg manuskriptforfatter og producer til 10 tv-udsendelser om Norden til USA, der blev vist på Public Television. De kostede 42 mio. kr. og havde den nu afdøde, kendte amerikanske tv-mand Walter Cronkite som vært. Jeg rejste rundt med ham, og han blev dybt engageret. Vi optog tv med ham som vært på taget af Danmarks Nationalbank, så vi kunne se Børsens kobbortag og fortælle historien om sejlaskibenes fragt af varer fra øst til vest og modsat. Walter Cronkite sad på græsset foran en børnehave i Albertslund og inter-

Claus Jacobsen (tv) og den nu afdøde, legendariske amerikanske tv-vært, Walter Cronkite, ved optagelser af 10 tv-programmer om Norden for 15 år siden. Privatfoto

viewede de kvinder, som hentede deres børn. Det handlede om ligestilling, Nordisk Råds session på Åland, samerne – et folk i fire lande – om kultur, handel, kvindernes rolle i vore samfund, erhverv, fiskeri, landbrug og forskning. Kronprins Frederik på Marselisborg Slot fortalte om os i Norden.

Amerikanerne ville vide, hvilke værdier disse nordiske lande deroppe øverst i Europa byggede på, hvad vi tænkte, og hvordan vi levede. Jeg vil vove den påstand, at amerikanerne i disse programmer fik mere at vide om Norden og de nordiske lande, end vi selv ved.

Kort og godt: Lad os få en fornyet debat og stillingtagen fra vor nye formand og ledelse om, hvorvidt vi skal styrke vor profil i medierne på en ny måde og i en mere aktiv rolle. ■

Claus Jacobsen

22 år som fastansat i Danmarks Radio, forfatter til 23 fagbøger, tidligere medlem af Foreningen Nordens forretningsudvalg, informationschef i Nordisk Råds Præsidium, nordisk medarbejder i DR og redaktør af det EU-kritiske tidsskrift, Det ny Notat.

Blodbadet i Stockholm fik også sproglige konsekvenser

Nordisk sprog hjørne

Af Henrik Hagemann

Blodbadet i Stockholm i 1520 førte som bekendt til at Kalmarunionen blev opløst i 1523. Gustav Vasa hadede Danmark og det danske sprog, så han gav ordre til at den svenske bibeloversættelse skulle være rensset for danismer. Det betød så at den svenske bibel blev udformet i en ret gammeldags sprogform, og det svenske forvaltningssprog fulgte samme model. 1500- og 1600-tallets nysvensk kalder min svenske sproghistorie for *krångligt*.

I 1700-tallet fortsatte man med yderligere at udrense danske og tyske/neder-tyske lån, og der begyndte at udkomme aviser i Sverige. *Then swänska Argus* blev udgivet af forfatteren og historikeren Olof von Dalin. Den udkom som ugeavis allerede i 1732-34, mens den tilsvarende danske udgivelse, Sneedorffs *Den patriotiske Tilskuer*, først kom i 1761-63. De var begge inspirerede af de engelske *The Tatler* og *The Spectator*. Genren kaldes simpelthen *Spectator-litteraturen*.

Then swänska Argus fik stor udbredelse; den behandlede moralske, religiøse, politiske og økonomiske spørgsmål på linje med andre europæiske udgivelser i genren, og den fik med sin moderne sprogbrug så stærk indflydelse at svenske sproghistorikere sætter grænsen mellem ældre og yngre nysvensk ved *Then swänska Argus*.

Men samtidig med at man havde søgt at udrense dansk og tysk fra svensk skriftsprog og Dalin slog stærkt igennem, voksede fransk i betydning som det mondæne sprog i Sverige. Gustav III (konge 1772-92) talte kun fransk offentligt og forbød ligefrem brugen af andre sprog ved hoffet. Det fik selvfølgelig følger også for almensproget; ord som *armé*, *toalett*, *frisyr*, *trottoar* fik plads i det almindelige ordforråd.

Den franske indflydelse gjorde dog ikke statens brug af svensk skriftsprog mindre. Eftersom mange fandt at de officielle dokumenter på svensk ofte var udformet på vidt forskellige måder og der ikke var nogen skriftsprogsregler, oprettede Gustav III i 1786 det svenske akademi (efter fransk forbillede!). Det fik til opgave at passe på det svenske sprog, fastlægge ortografien og kortlægge hvor-

dan svensk fungerede – næsten samme opgaver som Dansk Sprognævn har hos os.

I 1600- og 1700 tallet begynder digterne også hos os for alvor at præge sprogets udvikling. I det lyriske sprog er det ikke mindst de store salmedigtere som Kingo og Brorson; deres salmer er regulær og slidstærk brugskunst som anvendes i kirkerne bogstavelig talt hver søndag. I sidste halvdel af 1700-tallet får vi den norsk-danske Johan Herman Wessel, som bl.a. er Halfdan Rasmussens og Ben-ny Andersens forgænger, og vi får Johannes Ewald. De viser alle en ny måde at bruge sproget på; Wessel en humoristisk form som f. eks. i de muntre småvers som dette til Karen Sy pige: 'Du lille, vakre Karen Bak / for hvert et mødigt Sting du stak / på en mig højst nødvendig Frak' / som sprach, / Tak!'

Ewald forfiner den følsomme prosa bl.a. med forbillede i Laurence Sterne's *'The Life and Opinions of Tristram Shandy, Gentleman'*, som Ewald brugte direkte til titlen på sine egne erindringer *'Levnet og Meeningen'*, og *'A Sentimental Journey Through France and Italy'*, på dansk *'En følsom Reise'*. Og han formåede også i sine digte at overholde en naturlig sætningsbygning i den bundne form; prøv at se på *'Kong Christian stod ved høien Mast'*: Sætningsbygningen er normal, og samtidig er versformen meget raffineret. Det er sprogligt mesterligt og klasser over *'Der er et yndigt Land'* – så er det sagt!

At vi låner ord udefra, er som bekendt ikke noget nyt. I 1700-tallet fortsætter vi med at låne fra nedertysk, frisisk, hollandsk, højtysk og fransk, og så begynder ord fra svensk, norsk, oldnordisk, islandsk og færøsk også at komme ind.

Sidst i 1700-tallet vokser desuden de tanker om sprog og nationalitet frem, som i de kommende 200 år får så stor betydning. Hidtil var en stat defineret ved statsoverhovedet, uanset statsoverhovedets eget sprog eller sprogene hos undersåtterne, men med oplysningstiden og romantikken vokser de tanker frem som bl.a. Herder formulerede med titlen *'Stimmen der Völker in Liedern'*, dvs. 'et sprog = et folk = en nation', og *nation* er i moderne dansk blevet synonymt med *land* eller *stat*.

Mere om dette i næste sprog hjørne. ■

Slut med at dem, der vil mindst, bestemmer mest

Foreningen hylder ikke ukritisk det nordiske samarbejde. Det fremgik af landsformand Mogens Jensens beretning på repræsentantskabsmødet, hvor han varslede et opgør med konsensusprincippet.

Mogens Jensen fremhævede, at en række tidligere nordiske ministre, blandt dem Ole Stavad, har beskrevet, hvad der ikke fungerer i det nordiske samarbejde i et indlæg i Finlands største dagblad, Hufvudstadsbladet.

- Den politiske ledelse er svag og fraværende. De tidligere ministre mener, at det nordiske samarbejde ikke udnyttes godt nok, og at samarbejdet er for uforpligtende og prioriteres for dårligt eller slet ikke af de nordiske regeringer. På trods af at man ofte taler om et grænseløst Norden og nordisk nytte i forbindelse med det nordiske samarbejde. Den politiske vilje bliver godt nok italesat, men reelt set er den ikkeeksisterende. Politiske beslutninger, når de endelig træffes, er uklare og uforpligtende, og de rapporter og undersøgelser, der produceres, fører alt for sjældent til egentlig handling. Ministrene mener, at statsministrene bør tage det overordnede ansvar. Mere konkret bør hvert møde i Nordisk Ministerråd munde ud i en klar beslutning på trods af, at der ikke kan opnås fuld enighed. Ikke længere konsensus, hvor den, der vil mindst, bestemmer mest.

- Hver beslutning skal ledsages af en tidsplan, og under implementeringen bør landene løbende briefe hinanden om eventuelle vanskeligheder. Alle beslutninger skal afsluttes med en evaluering, sagde formanden og fremhævede, at potentialet for samarbejdet slet ikke udnyttes, som det er muligt.

Grænsehindre nedbrydes

Mogens Jensen mindede om, at foreningerne NORDEN etablerede folkelige kontakter over landegrænser lige efter krigen:

- Dengang bad vi politikerne og senere regeringerne om hjælp til at lette de folkelige kontakter gennem pasunion, fælles arbejdsmarked, fælles sociale regler for nordboere, fælles uddannelsesmarked og sprogkonvention. Store og epokegø-

rende resultater, der er med til at gøre Norden unik. Vores resultater bygger på folk, og skabes i frivillighed. Det er egentlig utroligt, at man kan nå så langt i et internationalt samarbejde uden brug af tvang. Helt frivilligt og uden dramatik har vi opbygget et samarbejde, der stikker dybere og rækker længere end noget andet samarbejde, jeg kender, hvor flere suveræne lande indgår.

Vores fælles hav

Mogens Jensen efterlyste konkrete resultater af det politiske samarbejde og han pegede på et oplagt område:

- Vi vil i den kommende tid holde øje med om regeringerne kan udbygge det nordiske samarbejde på havmiljøindsatsen og søredningstjenesten. Vi deler jo hav med vores nordiske kolleger, og det virker umiddelbart ikke fornuftigt, at vi skal være fem om at passe på vores fælles havområder.

Formanden fortalte om et møde med undervisningsminister Ellen Trane Nørby, fordi foreningen ønsker at fremme intentionerne om at inddrage det lokale erhvervsliv og foreningslivet i skolen:

-Vi står i foreningen med et guldæg: Ifølge læseplanerne skal eleverne lære om de skandinaviske sprog og nordiske forhold. Ingen af delene er lærerne godt klædt på til at løse. Og vupti, der kan vi være med til at gøre den opgave både mere spændende og sjov. I alle vores næsten 100 lokalafdelinger findes medlemmer, der kommer fra de nordiske lande og fortsat har sproget, de kommer med, som modersmål. Disse mange frivillige kan aktiveres og bidrage i undervisningen, hvis de blot får lidt indføring i, hvordan man kan takle denne opgave og derefter "sælge" den til skolerne. Ministeren var positiv, men det kan jo være svært at hive penge ud af regeringen. Vi håber stadig på, at det vil lykkes.

Hyldet til lokalt aktivitetsniveau

Mogens Jensen fortalte, at han er benovet over foreningens høje, lokale aktivitetsniveau:

- Når jeg bare ser "toppen af isbjerget" af den seneste måneds aktiviteter, bliver jeg benovet. Nordisk

sangften i Århus, besøg til Operaen i Göteborg, gæstebud med pikant kalkun og perlebyg, forfattermøde med Helene Thiesen om de grønlandske børn, der blev sendt i familiepleje i Danmark i begyndelsen af 50'erne, Introaften til Horsens afdelingens sommertur til Lofoten, to afdelinger er på tur til Hven (pas nu på ikke at overrende den stakkels ø), en bustur til Båstad i samarbejde med Gang-

sportsforeningen Krudtuglerne og en tur til Lund. Det vidner om det, vi i foreningen ønsker: kreativitet, indhold, fordybelse, samfundsengagement.

eø■

Lad os få et billede af formanden til vores lokale blad, kommanderede Silkeborg-formand Grethe Svendsen og fik Mogens Jensen til at lægge ansigtet i rette folder foran nordiske flag i Herning.

Rusland har for let spil i Arktis

Stormagter kommer til at dominere Arktis, hvis ikke Norden samler sig, lyder det advarende fra Foreningen Nordens formand, Mogens Jensen.

Landsformand Mogens Jensen frygter for stor russisk dominans i Arktis og slog derfor på foreningens repræsentantskabsmøde i Herning i maj til lyd for en stærkere nordisk koordination og strategi for udviklingen i det arktiske område.

- Hvis vi ikke i det danske rigsfælleskab – sammen med de øvrige nordiske lande – sikrer en langt stærkere nordisk koordination af vores strategier og taktik, så får ikke mindst Rusland, men også andre stormagter som Kina, alt for let spil, når det gælder fremtiden i Arktis, sagde Mogens Jensen.

Han pegede endvidere på, at usikkerhed om det

danske rigsfællesskabs fremtid kan være fatal for udviklingen i Arktis.

- Hvis vi, som der jo i tiden er optræk til, sidder med interne splittelser om definitionen af rigsfællesskabet – og Grønland, Færøerne og Danmark diskuterer, hvem der har ret til hvad i rigsfællesskabets hellige navn – og vi ikke bruger de nødvendige kræfter på fælles nordisk koordination og strategi, så kommer de store, og ikke mindst Rusland, til at afgøre Arktis fremtid hen over hovedet på os.

Landsformanden understregede at Arktis er en enorm udenrigspolitisk udfordring, da området indeholder mineraler, der er essentielle i fremstillingen af fremtidens teknologier og da de nye transportveje over Nordvestpassagen er af stor geopolitisk betydning. Dermed er mange aspekter i spil: sikkerhedspolitik, infrastruktur, økonomi, miljø og klima.

eø■

Arktis er for vigtig til at de nordiske lande passer hver sit. Der må samarbejdes for at få indflydelse, som gavner lokalbefolkningerne og miljøet. Foto: Silje Bergum Kinsten, norden.org

Ophæv nu den paskontrol!

På forslag fra Københavns Omegnskreds vedtog repræsentantskabsmødet denne udtalelse:

(...) Siden vedtagelsen af den nordiske pasunion i 1954 har nordiske statsborgere kunnet rejse frit mellem de nordiske lande. Den ret er suspenderet ved at indføre midlertidig grænsekontrol for alle, der passerer den dansk-svenske grænse.

Det betyder at danske statsborgere uden kørekort ikke kan rejse uden pas, fordi Danmark ikke har noget internationalt identitetskort for alle.

Foreningen NORDEN opfordrer derfor de nordiske regeringer, Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd til hurtigt at arbejde for at få ophævet den midlertidige grænsekontrol for nordiske statsborgere.

Sprællevende læseklub på 23. år

Anne Petersen, Helsingør, beretter fra et klublokale:

I læseklubben er undertegnede den absolutte diktator. Jeg bestemmer, hvad vi læser, bestiller lokaler og sørger for at bestille bøgerne på biblioteket, henter dem og uddeler dem, så vi er sikre på, at alle har et eksemplar.

I øjeblikket er vi en gruppe stærke kvinder. De fleste et pænt stykke over 80 år! Så er vi et par stykker lige omkring 70 og et par grønskollinger omkring 60. Vi går ind i en reel analyse af det læste, og det kommer der mange dybe diskussioner ud af. Vi arbejder koncentreret, og der er kun fri snak i pausen midt på aftenen.

Vi læser selvsagt udelukkende nordisk litteratur. Vi ser af og til en film og tager på udstillinger sammen, og er der litterært foredrag i omegnen, stiller vi op. Et par gange har vi været i teatret og en enkelt gang i Oslo med Ibsen som emne.

Efter de mange år har vi stor omsorg for hinanden og kender hinanden så godt, at vi taler frit fra leveren. At vi ikke er en lukket, sammenspist gruppe bevises af, at nye medlemmer, som er kommet til gennem årene, stadig er i gruppen. Ingen er flygtet.

Det er gratis at være med. Eneste betingelse er, at man skal være medlem af Foreningen NORDEN. Naturligvis.

🌐 **Magasinet NORDEN NU** tager nordiske samarbejdsinitiativer under journalistisk behandling, og ser samtidigt på folkeligt samarbejde i Europa i et større internationalt perspektiv. Bladets hensigt er at bidrage til at styrke nordisk sammenhængskraft og internationalt udsyn. Bladet udkommer kvartalsvis og henvender sig primært til Foreningen NORDENs medlemmer, som opfordres til at sende forslag og tekster til redaktøren.

🌐 **Udgiveren:** Foreningen NORDEN har i næsten 100 år præget nordisk samarbejde, påvirket politiske beslutninger og bidraget til folkelige samarbejdsinitiativer på tværs af landegrænserne. Foreningen er uafhængig af politiske, partipolitiske og religiøse bevægelser og organisationer. Foreningens base er 97 lokalafdelinger fordelt over hele landet.

🌐 Nordisk samarbejde foregår på områder som arbejdsmarked, kultur, uddannelse, miljø og medier. Det kan være samarbejde mellem nationaliteter, virksomheder, institutioner og parlamenter. Foreningens udgangspunkt er, at samarbejde fører til kendskab, forståelse og venskab og styrker den nordiske identitet.

Hendes Majestæt Dronning Margrethe II er protektor for Foreningen NORDEN.

Foreningen NORDEN,

Vandkunsten 12,
1467 København K

Landsformand, Mogens Jensen, MF
Generalsekretær, Peter Jon Larsen

Telefon: 35 42 63 25
landskontoret@foreningen-Norden.dk
www.foreningen-Norden.dk

Redaktion

Esben Ørberg, ansvarshavende redaktør,
Søndergade 21, 3700 Rønne,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-Norden.dk

Kenn Clarke, grafisk tilrettelægger
<http://kennclarke.wix.com/clarke>

Annoncesalg

Rosendahls Mediaservice, kontakt: Niels Hass
Telefon: 76 10 11 56
nh@rosendahls.dk

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Rosendahls.

NORDEN NU udkommer i januar, april, juni og oktober.

PP

Magasinpost
UMM
Id nr.: 46517

WEEKEND I MAGISKE ISLAND

Pris pr person i delt dobbeltværelse er fra **3.110,-**
og er inkl. fly t/r, to hotelnætter med morgenmad og
halvdagstur til Blue Lagoon.

To skønne dage i Island inkl. halvdagstur til berømte Blue Lagoon og masser
af tid til at opleve trendy Reykjavik og Islands betagende natur.